

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 39. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153320900496/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

1529 og i Messehaandbogen, Malmø 1535. Palladius giver imidlertid en ny Oversættelse efter Tysken, dog med Benyttelse af Sadolins Oversættelse og — for selve Nådverordenes Vedkommende — af sin egen Katekismus 1537, som paa dette Punkt jo var i Overensstemmelse med Texten i Messebøgerne d. v. s. med den traditionelle Text¹.

Vielses- og Døbebogen fandtes i en slet skreven, men nøjagtig Oversættelse i Messehaandbogen 1535. Men denne har Palladius kun for ganske enkelte Udtryks Vedkommende benyttet. Dernæst fandtes Døbebogen i stærkt bearbejdet Form i et Skrift af Tavsens „En ret christelig fadzon at christne Børn med paa danske“, Viborg 1528. Denne Bearbejdelse er i nogen Grad nyttet i Palladius' Oversættelse. Endelig er det sandsynligt, at han ogsaa har brugt en Bearbejdelse af Vielsesbogen: „Een Christelig Fadzoen at viiæ brudfolck met. Mart. Luth.“, Viborg 1530; men herom kan intet sikkert bestemmes, da Skriftet er tabt. Saa meget er imidlertid utvivlsomt, at Palladius ikke — saaledes som ved Fortalen, Skriftemaalet, Hustavlen og Bønnerne — har oversat direkte efter den tyske Text, dertil er Afvigelserne fra denne for mange. Han har som Mellemlid haft en dansk Oversættelse, og denne Oversættelse har som Grundlag haft den højtyske Text; thi Brudens Navn er hos Palladius *Grete* ligesom i de højtyske Udgaver, mens Bruden i de nedertyske Udgaver hedder *Anna*². Hvad selve Skrifttexterne angaar, som jo findes i stor Udstrækning i Vielsesbogen, afviger de paa mange Punkter fra Luthers Original; men en Sammenligning mellem Palladius' Oversættelse og de nyeste Bibel-Oversættelser fra Samtiden (Tavsens Oversættelse af Mosebøgerne fra 1535 og Chr. Pedersens Oversættelse af det ny Testamente fra 1529 og 1531) viser, at Palladius helt igennem har grundet sin Oversættelse paa disse Bibelarbejder, og

¹ Se foran S. 25.

² Saaledes ogsaa i Oversættelsen i Messebogen 1535, for hvilken da en nedertysk Udgave maa ligge til Grund.

at alle Afvigelser fra den tyske Text skyldes Overensstemmelse med de danske Oversættelser.

Resultatet af Undersøgelsen er da dette:

Palladius har af enkelte Dele af Haandbogen, nemlig Fortalen, Skriftemaalet, Bønnerne og Hustavlen, givet originale danske Oversættelser paa Grundlag af en med den nedertyske Magdeborgudgave overensstemmende Text og med nogen Støtte i Lonicerus' latinske Oversættelse. Til Katekismens fem Hovedstykker har han derimod helt igennem bygget paa ældre danske Arbejder — og blandt disse først og fremmest paa Sadolins Katekismusoversættelse af 1532. Til Vielses- og Døbebogen har han ogsaa utvivlsomt haft en dansk Oversættelse som Basis, formodentlig for Vielsesbogens Vedkommende den nu tabte Oversættelse af Traubüchlein fra 1530 — med Støtte i Tavsens og Chr. Pedersens Bibelarbejder — og for Døbebogens Vedkommende delvis (men ogsaa kun delvis) Tavsens Bearbejdelse af Taufbüchlein.

Til Belysning af Forholdet mellem Enchiridion og de tyske og danske Udgaver aftrykkes her nogle faa Citater af disse:

I. Palladius' og Sadolins Oversættelse af Luthers Fortale:

<i>Palladius' Oversættelse.</i> nf. S. 70, L. 32—35.	<i>Sadolins Oversættelse</i> Add. 38. 8 ^o , Bl. 28 ^r , Udg. S. 228 ¹ .
Der til met skulle oc forelderne oc hwsfæderne forbynde oc necte dem ath æde oc dricke oc giffue dem til kende/ ath Førsten vil lade driffue vdaff landet saadanne haardnackede menniske.	Oc wore thet wngt folck, tha burde theres forældre ² att lade the nom miste Madden ³ indtil the wilde thetlære. Oc wore thet wel tilbørligt, att wore christne ⁴ Førster lagde nogen suarer wiide wed saadanne skardanter ⁵ .

Som det ses, er der intet som helst Afhængighedsforhold mellem Sadolins Bearbejdelse og Palladius' Oversættelse.

II. Ganske anderledes med Katekismusstykkerne; vi tager som Exempel 7. Bud.

¹ Om Haandskrifter og Udgaver nf. S. 43. ² Gl. kgl. Saml. Nr. 1428. 4°: Forældre. ³ ibd: madden. ⁴ ibd: Christne. ⁵ ibd: Skardantier.